

Metsäomenapuu

Vildapel

Malus sylvestris

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Metsäomenapuu on alkuperältään eurooppalainen omenapuu. Se on rungoltaan mutkainen pienehkö puu tai pensas, jonka oksat ovat piikikkäät. Lehdet ovat suikeat, sahalaitaiset, kaljut ja niissä on selvä kärkinipukka. Pienet, vihreät hedelmät ovat kitkeriä. Paras tuntomerkki on kukan eri osien kaljuus. Metsäomenapuun erottaminen etenkin villiintyneestä tarhaomenapuusta (*M. domestica*) voi olla vaikeaa, eikä yleensä onnistu yhden ominaisuuden perusteella. Metsäomenapuu myös risteytyy tarhaomenapuun kanssa, ja risteymillä voi olla useita metsäomenapuulle tyypillisiä ominaisuuksia.

Elinympäristö ja levinneisyys

Metsäomenapuu kasvaa kivikkaisissa rinnelehdissä, metsänreunoissa, rantalehdoissa ja -pensaikoissa sekä lehdesniityillä. Se suosii kalkkipitoista tai ravinteikasta kasvualustaa, mutta voi kasvaa karummallakin paikalla edellyttäen, että valoa on riittävästi. Metsäomenapuu on kylmänarka ja pysyttelee siksi saaristossa, jossa talvet ovat leutoja. Lajia kasvaa Ahvenanmaalla, Varsinais-Suomen saaristossa sekä erittäin harvinaisena Uudenmaan rannikolla. Osa Ahvenanmaan ja lounaisen saariston esiintymistä on kuitenkin metsäomenapuun ja tarhaomenapuun risteymiä.

Nykytila ja uhkatekijät

Metsäomenapuu esiintymät ovat usein varsin niukkoja ja huonokuntoisia. Lajille sopivat kasvupaikat ovat vähentyneet rakentamisen ja umpeenkasvun takia. Metsäomenapuun suurimmat uhat ovat metsätalous, risteytyminen tarhaomenapuun kanssa ja saariston perinnebiotooppien umpeenkasvu. Noin puolet metsäomenapuun nykyisistä kasvupaikoista on suojeltu.

Hoitosuosituks

Metsäomenapuun esiintymisalueella on suositeltavaa poistaa villiintyneet tarhaomenapuit, lajinmääritys kuitenkin varmistuen. Hakkuissa metsäomenapuiden vahingoittamista tulisi välttää.

Lähteet

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.

Bonn, T. 1997. Metsäomenapuu – vildapel. Teoksessa Rytteri, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 184–185.

Kuva: Outi Vainio